

สิทธิในการซ่อม (Right to Repair) มาตรการสนับสนุนเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)

ของสหภาพยุโรป^๑

ปิยะขวัญ ชมชื่น^๒

สหภาพยุโรปเป็นกลุ่มประเทศที่มีบทบาทเป็นผู้นำในเรื่องการดำเนินการเพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน เห็นได้จากการจัดทำนโยบายปฏิรูปสีเขียว (European Green Deal)^๓ แผนปฏิบัติการด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy Action Plan)^๔ และการจัดทำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการติดตามผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ที่มีชื่อว่า The Ecodesign Framework Directive และ The Energy Labelling Framework Regulation โดยนโยบาย แผนปฏิบัติการและกฎหมายดังกล่าวล้วนมีวัตถุประสงค์เป็นการกำหนดแนวปฏิบัติของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักความเป็นกลางต่อสภาพภูมิอากาศ (climate neutrality) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy)

บทความนี้ ขอนำเสนอสาระที่น่าสนใจเกี่ยวกับ “สิทธิในการซ่อม” หรือ “Right to Repair” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานเพื่อเศรษฐกิจหมุนเวียนที่คณะกรรมการการยุโรป ได้มีการพิจารณาข้อกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และให้กฎหมายมีผลใช้บังคับในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วย ดังนี้

๑. เหตุใดต้องส่งเสริมสิทธิในการซ่อม (Right to Repair)

ข้อมูลของ The European Environmental Bureau (EEB) ระบุว่า ขยะอิเล็กทรอนิกส์ในสหภาพยุโรป มีปริมาณเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ประมาณการของปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกทิ้งในสหภาพยุโรป คิดเป็นประมาณ ๑๖ กิโลกรัมต่อคนในปี ค.ศ. ๒๐๑๖^๕ และมีจำนวนเพียงร้อยละ ๓๕ ที่ได้รับการกำจัดอย่างถูกต้องเหมาะสม และพบว่าครึ่งหนึ่งของขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน โดยปริมาณขยะ

^๑ บทความนี้จัดทำเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^๒ บุคลากรจัดทำข้อมูลกฎหมาย ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

^๓ โปรดดูเพิ่มเติมที่ A European Green Deal https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

^๔ โปรดดูเพิ่มเติมที่ Circular economy action plan https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_en

^๕ The inconvenient truth about e-waste สืบค้นจาก https://ecostandard.org/news_events/the-inconvenient-truth-about-e-waste/ เมื่อ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ดังกล่าวที่สามารถรีไซเคิลได้มีเพียงร้อยละ ๔๐ ของปริมาณทั้งหมด นอกจากนี้ สัดส่วนของผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ใหม่แทนการนำไปซ่อมแซมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ มีจำนวนร้อยละ ๓.๕ และในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนร้อยละ ๘.๓ ซึ่งหากเทียบกับค่าใช้จ่ายของผู้บริโภคชาวเยอรมนีอาจคิดได้เป็น ๑๑๐ ยูโรต่อเดือนต่อคน ทั้งนี้ มีการวิเคราะห์ว่าหากนำเครื่องใช้ไฟฟ้า เช่น สมาร์ทโฟน แล็ปท็อป เครื่องซักผ้า หรือเครื่องดูดฝุ่น ในตลาดของสหภาพยุโรปเข้าสู่กระบวนการซ่อมแซมหรือขยายอายุการใช้งานเป็นเวลา ๕ ปี จะช่วยลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ได้ถึง ๑๐ ล้านตันต่อปี เทียบได้กับการลดจำนวนรถยนต์บนท้องถนนจำนวน ๕ ล้านคันต่อปี^๖ นอกจากนี้ข้อมูลดังกล่าว การขยายอายุการใช้งานและอายุการซ่อมแซมของเครื่องใช้ไฟฟ้า ยังจะก่อให้เกิดประโยชน์ในหลายด้าน ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อม การซ่อมแซมผลิตภัณฑ์จะช่วยขยายระยะเวลาในการกำจัดของเสีย จำกัดการปล่อยมลพิษทั้งโดยวิธีการฝังกลบและการเผาที่ก่อมลพิษอย่างมหาศาลทั่วโลก มาตรการ Ecodesign ของสหภาพยุโรป ยังได้ปรับปรุงระบบการใช้น้ำสำหรับผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น เครื่องซักผ้า เครื่องล้างจาน โดยวิธีการกำหนดปริมาณการใช้น้ำสูงสุดต่อรอบที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการซักล้าง ซึ่งการกำหนดมาตรการดังกล่าว สำหรับเครื่องซักผ้าคาดว่าจะสามารถประหยัดน้ำได้ถึง ๗๑๑ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี และสำหรับเครื่องล้างจาน คาดว่าประหยัดน้ำได้ถึง ๑๖ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี

ด้านเศรษฐกิจ การจัดให้มีกระบวนการซ่อมแซมผลิตภัณฑ์เป็นกระบวนการรักษามูลค่าที่มีประสิทธิภาพมากกว่ากระบวนการรีไซเคิลที่ต้องผ่านขั้นตอนการสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ ผ่านการใช้พลังงานและการใช้น้ำ ในระดับเศรษฐกิจมหภาคการซ่อมแซมถือเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) ที่สามารถช่วยลดการพึ่งพาวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ของประชาชนได้ในระยะยาว และลดอัตราการซื้อสินค้าซ้ำที่มีอายุการใช้งานสั้น

ด้านสังคม การจัดให้มีกระบวนการซ่อมแซมผลิตภัณฑ์ที่ดีจะช่วยส่งเสริมการประกอบธุรกิจเพื่อสังคม (social enterprises) และเป็นการเปิดโอกาสสำหรับธุรกิจรูปแบบใหม่ ๆ เช่น การให้เช่า การให้บริการ ธุรกิจการเรียนการสอนทักษะและเทคนิคเฉพาะ ซึ่งจะเป็นโอกาสในการสร้างรายได้และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางเศรษฐกิจและสังคมอีกทางหนึ่ง^๗

^๖ สืบค้นจาก Right to Repair <https://www.coolproducts.eu/right-to-repair/> และ Why repairing products is better than buying new - The European Environmental Bureau (EEB)

<https://mk0eeborgicuytuf7e.kinstacdn.com/wp-content/uploads/2019/08/Righttorepair.pdf> เมื่อ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^๗ เฟิ่งอ้อ

๒. สาระสำคัญของสิทธิในการซ่อม (Right to Repair) ของสหภาพยุโรป^๘

สหภาพยุโรปได้ออกข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ เช่น The Ecodesign Framework Directive (DIRECTIVE 2009/125/EC)^๙ ซึ่งได้วางกฎเกณฑ์ในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนดมาตรการขั้นต่ำในการใช้พลังงานของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องใช้ในครัวเรือน เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงคุ้มครองการสร้างอุปสรรคทางการค้า การปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม^{๑๐} และ The Energy Labelling Framework Regulation (Regulation (EU) 2017/1369) ซึ่งเป็นกรอบข้อกำหนดสำหรับการติดฉลากประหยัดพลังงาน (Energy Labelling) เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้และระบุผลิตภัณฑ์ที่ประหยัดพลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่วนหนึ่งของการดำเนินการตามกรอบกฎหมายดังกล่าวได้มีการออกกฎหมายและข้อบังคับสำหรับผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทเป็นการเฉพาะ^{๑๑}

โดยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๒ คณะกรรมาธิการยุโรปได้รับรองข้อบังคับการออกแบบและการผลิตผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม (ecodesign implementing regulations) ซึ่งได้กำหนดกรอบการจัดทำข้อบังคับการออกแบบและผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้พลังงาน โดยมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าตามรายการที่ระบุจะต้องขยายอายุการใช้งานของเครื่องใช้ไฟฟ้าและอายุการซ่อมแซมเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยให้เริ่มมีผลใช้บังคับในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยใช้บังคับกับเครื่องใช้ไฟฟ้า ๑๐ ชนิด ได้แก่^{๑๒}

^๘ The new ecodesign measures explained - European Commission สืบค้นจาก

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_19_5889 เมื่อ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^๙ DIRECTIVE 2009/125/EC

สืบค้นจาก <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:285:0010:0035:en:PDF>

^{๑๐} Sustainable product policy & ecodesign, The legal framework

สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/product-policy-and-ecodesign_en

^{๑๑} REGULATION (EU) 2017/1369 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 4 July 2017 setting a framework for energy labelling and repealing Directive 2010/30/EU

สืบค้นจาก <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1369/oj>

^{๑๒} Regulation laying down ecodesign requirements 1 October 2019

สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-label-and-ecodesign/regulation-laying-down-ecodesign-requirements-1-october-2019_en?redir=1 เมื่อ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

๑. ตู้เย็น (Refrigerators)^{๑๓}
๒. เครื่องซักผ้า (household washing machines) เครื่องอบผ้า (household washer-dryers) สำหรับครัวเรือน ^{๑๔}
๓. เครื่องล้างจาน สำหรับครัวเรือน (Dishwashers)^{๑๕}
๔. จอแสดงผลอิเล็กทรอนิกส์และโทรทัศน์ (Electronic displays (including televisions))^{๑๖}
๕. ไฟส่องสว่างและอุปกรณ์ควบคุม (Light sources and separate control gears)^{๑๗}
๖. อุปกรณ์จ่ายไฟ (External power suppliers)^{๑๘}
๗. มอเตอร์ไฟฟ้า (Electric motors)^{๑๙}

---

^{๑๓} laying down ecodesign requirements for refrigerating appliances, EUROPEAN COMMISSION

สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2120_1_en_act_part1_v5.pdf
เมื่อ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๔} laying down ecodesign requirements for household washing machines and household washer-dryers, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2124_en_act_part1_v4.pdf เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๕} laying down ecodesign requirements for household dishwashers, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2123_en_act_part1_v6.pdf
เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๖} laying down ecodesign requirements for electronic displays, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2122_1_en_act_part1_v7.pdf
เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๗} laying down ecodesign requirements for light sources and separate control gears, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2121_1_en_act_part1_v3.pdf
เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๘} laying down ecodesign requirements for external power supplies, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2126_en_act_part1_v4.pdf
เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๑๙} laying down ecodesign requirements for electric motors and variable speed drives, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2125_en_act_part1_v3.pdf
เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

- ๘. ตู้เย็นสำหรับร้านค้า เช่น ตู้เย็นในซูเปอร์มาร์เก็ต ตู้จำหน่ายเครื่องดื่มเย็น (Refrigerators with a direct sales function (e.g. fridges in supermarkets, vending machines for cold drinks))^{๒๐}
- ๙. หม้อแปลงไฟฟ้า (Power transformers)^{๒๑} และ
- ๑๐. เครื่องเชื่อมและอุปกรณ์ (Welding equipment)^{๒๒}

การดำเนินการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคของสหภาพยุโรปซึ่งเป็นการส่งเสริมความสามารถของผู้บริโภคในการซ่อมแซมอุปกรณ์เพื่อเพิ่มอายุการใช้งานของเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยผู้ผลิตจะต้องรับประกันการจัดหาชิ้นส่วนหรืออะไหล่ของเครื่องใช้ไฟฟ้าไว้เป็นการสำรอง ตัวอย่างเช่น ภายหลังจากการขายผู้ผลิตจะต้องจัดเตรียมอะไหล่สำรองสำหรับเครื่องใช้ไฟฟ้าภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น

- ๑. เครื่องทำความเย็น ชั้นต่ำ ๗ ปี และปะเก็นหรือขอบยางสำหรับประตูตู้เย็นเป็นเวลา ๑๐ ปี
- ๒. เครื่องซักผ้าและเครื่องอบผ้าในครัวเรือน ชั้นต่ำ ๑๐ ปี
- ๓. เครื่องล้างจานในครัวเรือน ชั้นต่ำ ๑๐ ปี และ ๗ ปี สำหรับการซ่อมแซมบางส่วนที่ต้องอาศัยช่างเทคนิคเฉพาะ

และภายในระยะเวลาดังกล่าว ผู้ผลิตจะต้องจัดหาและส่งมอบชิ้นส่วนอะไหล่ได้ภายใน ๑๕ วันทำการ โดยสามารถเปลี่ยนแปลงชิ้นส่วนอะไหล่ได้เฉพาะที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างถาวรแก่อุปกรณ์นั้น ๆ และผู้ผลิตจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการจัดทำข้อมูลการบำรุงรักษาและการซ่อมแซมอุปกรณ์ที่เพียงพอแก่ผู้บริโภค

ในแง่ของการพิจารณาผลิตภัณฑ์ที่จะอยู่ภายใต้มาตรการ ecodesign สหภาพยุโรปได้กำหนดขั้นตอนการศึกษาความพร้อมและประเมินผลกระทบจากผู้มีส่วนได้เสียอย่างกว้างขวางซึ่งดำเนินการโดยที่ปรึกษาอิสระ (independent consultant) และจัดลำดับผลิตภัณฑ์โดยพิจารณาจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่สามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพและจัดให้มีกระบวนการดำเนินงานที่โปร่งใส โดยการ

^{๒๐} laying down ecodesign requirements for refrigerating appliances with a direct sales function, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-2127_1_en_act_part1_v4.pdf เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๒๑} Amending Regulation (EU) No 548/2014 of 21 May 2014 on implementing Directive 2009/125/EC of the European Parliament and of the Council with regard to small, medium and large power transformers, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-5380_en_act_part1_v8.pdf เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

^{๒๒} laying down ecodesign requirements for welding equipment, EUROPEAN COMMISSION สืบค้นจาก https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/c-2019-6843_en_act_part1_v7.pdf เมื่อ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและการติดฉลากพลังงานที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการยุโรปจะถูกส่งไปยัง Consultation Forum ที่ประกอบด้วยผู้แทนของประเทศสมาชิกและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการดังกล่าว คณะกรรมการยุโรปจะเผยแพร่ร่างกฎหมายหรือมาตรการดังกล่าวในระบบฐานข้อมูลขององค์การการค้าโลก (WTO) และเข้าสู่กระบวนการออกกฎหมายของกฎหมายแต่ละประเภทต่อไป^{๒๓}

*****

---

^{๒๓} อังแล้ว เชียงอรรถที่ ๘